

Tatiana Pirníková

Hatrickova hudobná knižka rozprávok

(text do bukletu CD "Pelle Otvorušká uvádza klavírne rozprávky Juraja Hatríka,
Diskant 2005)

Veľký rozprávač príbehov J. R. R. Tolkien v úvahách o rozprávke spomína, že jeho skutočný zmysel pre túto oblasť prebudila k plnému životu až vojna. Uvedomila som si, že stav ohrozenia, kedy je treba hľadať útočiská pred násilím, platí aj pre dnešný svet. Je predsa – ako zistil Exupéryho *Malý princ* – plný *kráľov*, čo túžia vládnuť nad všetkým, *biznismenov*, čo zabúdajú na osov z toho, že niečo vlastnia, *pijanov*, čo pijú, aby zabudli na to, že sa hanbia, *márnivcov*, čo túžia len po obdive, ba i *lampárov*, čo sa nesnažia porozumieť príkazom, len ich plnia a nemôžu si preto odpočinúť... Našťastie sú na svete aj *rozprávkari*, ktorí cítia, že svojimi príbehmi môžu priniesť dospelým dávno zabudnutý pocit slobodnej fantázie, úniku a útechy, znovunájdenia jasnej predstavy. Len oni môžu zreteľne, so zmyslom pre všetko spravodlivé a správne prehovoriť k deťom: s pokojom a bez pocitu, že im navliekajú tesné korzetové šaty smutných Velasquezových *Infantiok*...

Rozprávkárom, čo verí v silu dobra, ktoré víťazí nad zlom, je aj slovenský hudobný skladateľ Juraj Hatrík. Jeho krásna hudobná knižka (lebo tak som si CD, ktoré máte práve v ruke, sama pre seba nazvala) je odrazom túžby prežívať svoj diel obyčajného ľudského šťastia naplno a vôle rozdávať radosť z poznania ďalej. Je to knižka hudobných rozprávok, ktorých starostlivo usporiadaný výber – uvádzaný malebnou, rovnako rozprávkovou postavičkou *Pelleho Otvorušká* – hudobný skladateľ ponúka deťom, ale aj dospelým.

Tolkien vo svojej, už spomenutej štúdií *O rozprávkach* hovorí, že „...v skutočnosti majú zvláštny zmysel pre rozprávky iba niektoré deti a niektorí dospelí... a pokiaľ vychádza zvnútra, s vekom neubúda, ale rastie...“. Takým dospelým je aj pán profesor, vďaka stovkám výchovných koncertov a umeleckých podujatí deťmi bezprostredne nazývaný – *ujo Hatrík*. Už od začiatkov svojej kompozičnej tvorby pre deti, teda takmer 40 rokov, sa necháva inšpirovať predovšetkým rozprávkou. Prečo? Domnievam sa, že okrem všeobecného filozoficko-antropologického zdôvodnenia, ktoré vidí v rozprávke zakódované všetky základné etické motívy, premiešané s nespútanými fantazijnými a imaginatívnymi predstavami a tvoriace tak komplexnú syntetickú jednotu, je tu ešte aj čosi celkom prosté – neutíchajúca túžba každej ľudskej bytosti vždy nanovo zatajiť dych, keď v situácii najväčšieho napätia konečne dochádza v rozprávke k očakávanému momentu obratu

a vychutnať radosť z neho, tak prirodzenú a hlboko ukotvenú, že tlkot rozbúchaného srdca je cítiť až v hrdle...

Skladateľova inštruktívna tvorba adresovaná deťom nie je samostatnou oblasťou, systematicky odizolovanou, materiálovo odlišenou od veľkej, „skutočnej“ kompozičnej práce, ako to často u iných autorov býva. Obraz dieťaťa a detstva sa stáva u neho prirodzenou súčasťou jeho umeleckého vyjadrovania i prežívania. Mnohé motívy z detských skladieb mu pomáhajú vo veľkých orchestrálnych dielach vyjadrovať konkrétne pocity a citové stavy a spájať ich do náročného celku. Materiál z klavírnej *Suity H.CH.A.*, ktorá ťaží z hudobného sveta spevohry pre deti *Statočný cínový vojačik* (podľa Andersena), či hudobné motívy z *Rozprávok pre Barborku* v symfonickej poéme pre veľký orchester *Litánie okamihu* symbolizujú radosť, nadšenie, tajomstvo, žiaľ, hrôzu, mystickú hĺbku a viaceré ďalšie komplikované a zrelé emócie.... Skladateľ používa aj opačnú cestu, kedy sa prvotne zaoberá veľkým kompozičným celkom a potom z neho vyberá materiálové prvky, ktoré zjednodušuje tak, aby ich mohol deťom zrozumiteľne a zároveň bez zásadnej zmeny vyjadrovacieho kódu sprostredkovať. Tak vznikali klavírne suity *Krajinou Šťastného princa I, II* – ako nové, pre deti prístupne skomponované cykly, vychádzajúce z hudobno-scénického diela *Šťastný princ*, vytvoreného podľa rozprávky O. Wildea.

Napokon je tu aj rovina onoho schumannovského či exupéryovského očarenia detskou dušou, kedy autor neberie ako prvotné psychofyziologické danosti detského veku, nepíše dielo, určené iba detskému vnímaniu a interpretácii, ale rozpráva o detstve ako takom a komunikuje tak zároveň s dieťaťom v sebe samom. K tejto rovine má blízko Hatrikov cyklus klavírných miniatúr *Sedem brán k tajomstvu*.

Hudobný skladateľ píšuci pre deti a o deťoch tak, aby ony samotné mali jeho hudbu rady a vyhľadávali ju, je dnes už takmer vyhynutý druh. Zákon na jeho ochranu ešte nebol vymyslený a asi ani dlho nebude. Môžeme však vytvoriť spoločenstvo ľudí dobrej vôle, ktorí so srdcom plným pokory a nevinnosti dokážu do rozprávky vždy znova a znova vstupovať. Verme, že toto CD rozšíri ich rady...